

การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลบ้านเต่า
อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ
Participatory Local Planning in Ban Tao Subdistrict, Ban Thaen District,
Chaiyaphum Province

จงรักษ์ ชำนาญ¹, กฤษวรรธน์ โล่ห์วัชรินทร์²

Jongruk Chumnant¹, Grichawat Lowatcharin²

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2562

E-mail : Merak2526@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องที่และประชาชนเกี่ยวกับแผนพัฒนาท้องถิ่น และเพื่อเสนอแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลบ้านเต่า อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มแบบเป็นระดับอย่างมีสัดส่วน จำนวน 409 คน และผู้นำท้องที่จำนวน 13 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งลักษณะคำถามเป็นปลายเปิด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย

ผลการศึกษาพบว่า ระดับความเข้าใจเกี่ยวกับแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนและผู้นำท้องที่อยู่ในระดับดี และไม่แตกต่างกันมากนัก ส่วนใหญ่ตอบคำถามเกี่ยวกับแผนพัฒนาท้องถิ่นได้ถูกต้อง โดยเฉพาะในประเด็นระยะเวลาการใช้แผนพัฒนาท้องถิ่น กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และการจัดเวทีประชาคมท้องถิ่นระดับหมู่บ้านและระดับตำบล ประชาชนส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยเฉพาะในเวทีประชาคมหมู่บ้าน เพื่อรับทราบปัญหาและความเดือดร้อน แต่ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมน้อยกว่ากลุ่มผู้นำท้องที่ในการเวทีประชาคมระดับตำบลการเป็นคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น และคณะกรรมการติดตามและประเมิน

1 นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

1 Student, Master of Public Administration Program, College of Local Administration, KhonKaen University, Thailand.

2 วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

2 College of Local Administration, KhonKaen University, Thailand.

* ได้รับบทความ: 10 กรกฎาคม 2562; แก้ไขบทความ: 14 สิงหาคม 2562; ตอรับการตีพิมพ์: 22 สิงหาคม 2562

Received: July 10, 2019; Revised: August 14, 2019; Accepted: August 22, 2019

ผลการพัฒนาท้องถิ่นนั้น เพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนหลากหลายกลุ่มมีส่วนร่วม ทั้งในการร่วมคิด ร่วมเสนอร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมรับผิดชอบ

คำสำคัญ : 1. แผนพัฒนาท้องถิ่น 2. การมีส่วนร่วม 3. ผู้นำท้องถิ่น

ABSTRACT

The Objectives of the research article were to examine levels of understanding and participation of community leaders and citizens in local development planning and to propose guidelines for participatory planning in Ban Tao Subdistrict, Ban Thaen District, Chaiyaphum Province. The authors employed a survey design with a sample of 409 local citizens who were selected via a stratified random sampling technique, and 13 community leaders. The research instrument is questionnaires with open-ended questions. Statistics used in data analysis included percentages and means.

Findings reveal that community leaders and citizens have a high level of understanding about local development planning. Both community leaders and citizens have a relatively similar level of understanding: they correctly answers most of the questions about local planning process, especially on such topics as timeframe to put local plans into effect, planning process, and village-level and subdistrict-level public meetings. Most of the citizens participate in the village meetings to articulate their problems and concerns. However, community leaders more actively participate in the subdistrict meetings, and serve in the committee for local planning promotion, the committee for local development, and the committee for local plan assessment. In order to improve local planning efficiency and effectiveness, local administrative organizations need to incentivize a wider range of citizens to participate in all aspects of the planning process.

Keywords : 1. Local Development Plan 2. Public Participation 3. Community Leaders

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก่อตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวดที่ 5 เรื่องแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ส่วนที่ 10 เรื่องแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการปรับปรุงสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การปรับโครงสร้างการบริหารโดยใช้หลักการบริหารบ้านเมืองที่ดี และ

การจัดบริการสาธารณะไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเร็ว ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารงาน และการให้บริการสาธารณะเป็นไปอย่างคล่องตัวมีประสิทธิภาพและสามารถแก้ไขปัญหาและความต้องการของประชาชน ได้ดียิ่งขึ้น (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น , 2546 : ออนไลน์)

นับจากที่มีการก่อตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐบาลได้ถ่ายโอนภารกิจ งบประมาณ และอัตรา กำลังจากหน่วยงานส่วนกลางและส่วนภูมิภาคตามที่กฎหมายกำหนดไปให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อที่จะสามารถปฏิบัติการกิจตามที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำเป็นต้องมีการกำหนดทิศทางการพัฒนาของตนให้ชัดเจน มีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาและแนวทางการพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมภารกิจการพัฒนาในทุกด้าน แผนพัฒนาท้องถิ่นจึงเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นเพื่อนำไปสู่การกำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนา การกำหนดภารกิจและแนวทางการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยให้การกำหนดแผนงานโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีทิศทางที่สอดคล้องและประสานสนับสนุนในจุดมุ่งหมายร่วมกันซึ่งนอกจากจะทำให้ปัญหาและความต้องการได้รับการตอบสนองอย่างเหมาะสมแล้วยังเป็นการบริหารทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2548 : ออนไลน์)

การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยึดถือตามแนวทางที่กำหนดโดย กระทรวงมหาดไทยเพื่อเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครอง โดยผ่านกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ในด้านต่าง ๆ อาทิ ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ด้านการพัฒนาสังคมและด้านการพัฒนาการบริหาร อย่างไรก็ตาม การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จำเป็นต้องรวบรวมข้อมูลปัญหาและความต้องการจากการออกประชาคมเพื่อนำมาวิเคราะห์เพื่อจัดทำเป็นแผนยุทธศาสตร์ ขาดการมีส่วนร่วมที่มีคุณภาพของประชาชนนอกจากนั้น การกำหนดยุทธศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่ง ยังเป็นการจัดทำร่วมกันระหว่างคณะผู้บริหารกับสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากผลการปฏิบัติงานตามแผนงานหรือโครงการพัฒนาประจำปี การที่ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมหรือมีส่วนร่วมน้อยในการเสนอปัญหา กำหนดทางเลือก และติดตามประเมินผล จึงนำไปสู่ปัญหาและการร้องเรียนในภายหลัง เช่น โครงการที่ดำเนินไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชนและไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเช่นนี้จึงส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสิ้นเปลืองงบประมาณและไม่ก่อให้เกิดความคุ้มค่า (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2548 : ออนไลน์)

การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วม นอกจากจะทำให้แผนพัฒนาท้องถิ่นสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริงแล้ว ยังช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชน ดังนั้น ผู้ศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาให้ทราบถึงแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้นำท้องถิ่นในเขตเทศบาลตำบลบ้านเต่า ซึ่งจะทำให้ทราบถึงระดับความรู้ความเข้าใจของในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และเพื่อนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านเต่าต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านเต่า อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

2.2 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านเต่า อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

2.3 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านเต่า อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ทราบถึงระดับความรู้ ความเข้าใจ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลตำบลบ้านเต่า อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

3.2 เป็นข้อมูลให้ผู้บริหารนำไปใช้ส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลตำบลบ้านเต่า อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

3.3 มีแนวทางการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์อย่างมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านเต่า อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

3.4 เป็นต้นแบบการดำเนินการให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งอื่นๆในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์อย่างมีส่วนร่วมระหว่างประชาชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยแบบสำรวจ (Survey Design) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้นำท้องที่ (กำนันและผู้ใหญ่บ้าน) จำนวน 13 คน และกลุ่มประชาชนที่ใช้วิธีการสุ่มแบบสุ่มเป็นระดับอย่างเป็นสัดส่วน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 409 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งลักษณะคำถามเป็นปลายเปิด แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และส่วนที่ 4 เป็นข้อเสนอแนะการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในตำบลบ้านเต่า มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยการทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ในตำบลช้างเคียงเพื่อนำมาวิเคราะห์หาความน่าเชื่อถือของแบบสัมภาษณ์ มีค่า IOC เท่ากับ .67 -1.00 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านเต่า อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิพบว่า ระดับความรู้ความเข้าใจแผนพัฒนาท้องถิ่น ของผู้นำท้องที่ ถือได้ว่าอยู่ในระดับดีเช่น การมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระยะเวลาของแผนพัฒนาท้องถิ่น องค์ประกอบ

ของแผนพัฒนาท้องถิ่น การจัดเวทีประชาคมท้องถิ่นทั้งระดับหมู่บ้าน เพื่อรับทราบปัญหา ความเดือดร้อน และความต้องการของหมู่บ้าน ส่วนเวทีประชาคมระดับตำบล มีหน้าที่ในการพิจารณา รวบรวมข้อมูลปัญหา ความเดือดร้อนระดับตำบล โดยนำมาจัดลำดับความสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการในระดับตำบล สู่การประกาศ ใช้แผนพัฒนาท้องถิ่น โดยผู้บริหารท้องถิ่น (นายกเทศมนตรี) ในกรณีที่ เทศบาล ผู้นำท้องถิ่นที่มีความเข้าใจ ว่าแผนพัฒนาท้องถิ่นจะต้องได้รับความเห็นชอบของสภาเทศบาล ก่อนที่ผู้บริหารท้องถิ่นจะประกาศใช้อยู่ จำนวนไม่น้อย และในประเด็นที่ผู้นำท้องถิ่นที่มีความเข้าใจมากที่สุด คือ การทบทวนแผนพัฒนาท้องถิ่น ต้องดำเนินการเป็นประจำทุกปี และต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จในเดือนตุลาคมของทุกปี อันดีบรองลงมา คือหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่นส่วนใหญ่คิดว่าเป็นหน้าที่ของนักวิเคราะห์นโยบายและแผนเพียงผู้เดียว

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนพัฒนาท้องถิ่น ระหว่างประชาชน และผู้นำท้องถิ่น มีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย ซึ่งส่วนใหญ่จะตอบคำถามได้ถูกต้อง ทั้งในประเด็นระยะเวลาการใช้แผนพัฒนาท้องถิ่น กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ตั้งแต่การจัดเวทีประชาคมท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน เวทีประชาคมระดับ ตำบล ต่างก็เข้าใจดีว่าการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นนั้นจะต้องผ่านเวทีประชาคมทั้งสองเวที เพื่อรับทราบ ปัญหา ความเดือดร้อน และแนวทางการพัฒนาจากทุกภาคส่วน นอกจากผ่านเวทีประชาคมท้องถิ่นแล้ว ยังต้องมีคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นคณะกรรมการฯ ที่มีหน้าที่ในการจัดทำร่าง แผนพัฒนาท้องถิ่น จากการรวบรวมข้อมูล ปัญหา ความเดือดร้อนจากเวทีประชาคมทั้งสองเวที เพื่อนำเสนอ ต่อคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น พิจารณาให้ความเห็นชอบต่อร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น และให้ผู้บริหาร ท้องถิ่นเป็นผู้ประกาศใช้แผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืนสืบไป

นอกจากประเด็นความเข้าใจที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ยังมีประเด็นที่ต้องเร่งทำความเข้าใจกับผู้นำ ท้องถิ่น และประชาชนอย่างเร่งด่วน คือ การทบทวนแผนพัฒนาท้องถิ่น ส่วนใหญ่มีความเข้าใจว่าต้องมีการทบทวน เป็นประจำทุกปี และให้ดำเนินการทบทวนให้แล้วเสร็จภายในเดือนตุลาคมของทุกปี ในประเด็นนี้ ผู้นำ ท้องถิ่นทั้งหมด 13 คน คิดเป็นร้อยละ 100 เข้าใจว่าต้องดำเนินการทบทวนแผนพัฒนาท้องถิ่นทุกปี นอกจาก ประเด็นดังกล่าวแล้ว ยังมีส่วนของหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่น ส่วนใหญ่มองว่า เป็นเพียงหน้าที่ ของนักวิเคราะห์นโยบายและแผน และยังมีประเด็นของการเสนอขอความเห็นชอบร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น ต่อสภาเทศบาล ยังมีประชาชนและผู้นำท้องถิ่นบางส่วนยังคงเข้าใจว่าต้องนำร่างแผนพัฒนาท้องถิ่นเสนอต่อ สภาเทศบาล อาจเป็นเพราะ ประชาชนยังคงติดภาพเดิมตอนยังเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่นั่นเอง ดังตารางเปรียบเทียบข้างล่างนี้

5.2 ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล บ้านเต่า อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่น และประชาชนกลุ่มตัวอย่าง แสดงให้เห็นว่า ผู้นำท้องถิ่นส่วนใหญ่ จะเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมเสนอปัญหาความ ต้องการ เพื่อให้การวางแผนพัฒนาท้องถิ่น ได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งจากกระบวนการตั้งแต่การจัดทำ เวทีประชาคมหมู่บ้าน การจัดทำเวทีประชาคมตำบล ผู้นำท้องถิ่นที่จะมีส่วนสำคัญที่ทำให้ประชาชนเข้ามามี ส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มกระบวนการ จนได้เป็นโครงการ/กิจกรรม ตามแผนพัฒนาพัฒนาท้องถิ่น กล่าวคือ ผู้นำ ท้องถิ่นไหนให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น การจัดเวทีประชาคมก็จะได้รับทราบ

ปัญหา ความต้องการของประชาชน จากหลากหลายกลุ่มคน หลากหลายแนวทาง นอกจากการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นแล้ว ผู้นำท้องถิ่น และประชาชน ยังเข้ามามีส่วนร่วมในการการควบคุม ตรวจสอบ การประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนมากที่สุด

การมีส่วนร่วมมีความสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาท้องถิ่น เป็นไปเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนมากที่สุดถึงแม้ท้องถิ่นจะไม่สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนได้หมดก็ตาม ประชาชนส่วนใหญ่รวมทั้งผู้นำท้องถิ่น ก็ยังให้ความร่วมมือในการจัดเวทีประชาคมระดับหมู่บ้าน เพื่อรับทราบปัญหา ความเดือดร้อน ความต้องการของประชาชน นัยหนึ่ง ของการมีส่วนร่วมนั้น ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมมากน้อย ขึ้นอยู่กับผู้นำท้องถิ่นในหมู่บ้านนั้นด้วย หากผู้นำท้องถิ่นไม่ใส่ใจก็จะเกิดความร่วมมือน้อยมากจากพลังของประชาชน และในส่วนของความร่วมมือในระดับตำบลนั้น ระหว่างผู้นำท้องถิ่น กับประชาชน มีความแตกต่างกันมาก เพราะตามกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องยังถูกจำกัดในวงที่แคบกว่าการมีส่วนร่วมในระดับหมู่บ้าน เช่น การมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น และคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งคณะกรรมการทั้ง 3 คณะ ส่วนใหญ่ตัวแทนภาคประชาคม คือ ผู้นำท้องถิ่น จึงทำให้ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในระดับตำบลของผู้นำท้องถิ่นสูงกว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน

5.3 ผลการศึกษาในประเด็นปัญหาและอุปสรรคของการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลบ้านเต่า พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นยังมีบางส่วนที่ไม่เห็นความสำคัญ และคิดว่าไม่ใช่หน้าที่ของตน กลับมองว่าการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นหน้าที่ของผู้นำหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนเท่านั้นรวมถึง ประชาชนบางส่วนยังบอกว่าการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นที่เสนอไป ไม่สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหา ความต้องการได้ ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย และไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอีก แต่ก็ยังมีประชาชนส่วนใหญ่ที่เห็นความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ตั้งแต่กระบวนการจัดเวทีประชาคมระดับหมู่บ้าน และการมีส่วนร่วมในเวทีประชาคมระดับตำบล ถึงแม้บางคนจะไม่มีรายชื่อสัดส่วนประชาคมระดับตำบลกำหนด นอกการนำเสนอปัญหาความเดือดร้อนแล้วไม่ได้รับการแก้ไข เนื่องจากงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีไม่เพียงพอต่อการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน รวมทั้งอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในบางเรื่อง การมีส่วนร่วมจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในการพัฒนาท้องถิ่นภายใต้กรอบกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด

6. อภิปรายผลการวิจัย

การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลบ้านเต่า จะบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้นั้น ต้องมีการวางแผนการบริหารงานขององค์กรให้มีประสิทธิภาพ จึงจะทำให้องค์กรเกิดการพัฒนา ประชาชนได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม การวางแผนดีและถูกต้องตามหลักและกระบวนการ นอกจากจะช่วยแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่างๆ แล้ว ยังส่งผลให้เกิดประโยชน์ ทั้งการบรรลุจุดมุ่งหมาย การประหยัด การลดความไม่แน่นอน การเกิดนวัตกรรมสร้างสรรค์ การพัฒนาแรงจูงใจ การแข่งขัน และการประสานงานที่ดี (พชรวรรณ พันธะแดง, 2551 : 83) ทั้งนี้ ผู้นำท้องถิ่นและประชาชนต้องมีความรู้ความ

เข้าใจในแผนพัฒนาท้องถิ่นว่าแผนพัฒนาท้องถิ่นมีไว้เพื่ออะไร ควรทำเมื่อไหร่ หน้าที่ของใคร ทำแล้วได้อะไร และประเด็นสำคัญคือการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นและประชาชน ซึ่งการเข้ามามีส่วนร่วมสามารถเข้ามาได้ทุกเพศทุกวัย ทุกอาชีพ ทุกช่วงอายุ ทุกระดับการศึกษา (Lowatcharin & Stallmann, 2017 : 116-139)

การมีส่วนร่วมทำให้ประชาชนร่วมคิด ร่วมสร้าง ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์ หน้าที่โดยตรงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือการให้บริการสาธารณะที่จำเป็นแก่ท้องถิ่น ตลอดจนการสร้างรายได้ให้กับคนในท้องถิ่นให้เพิ่มขึ้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีการพัฒนาย่อมต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นและประชาชนในตำบลนั้นๆ แต่ในบางครั้ง การกำหนดห้วงระยะเวลาให้แล้วเสร็จของการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น มีระยะเวลานั้นเกินไป จึงทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการจัดเวทีประชาคมระดับหมู่บ้าน เพื่อรับฟังปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ทำให้การมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นและประชาชนน้อย การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นก็เป็นเหตุปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การมีส่วนร่วมน้อย ประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของพระกิตติชัย ปุณณวโร (2557 : 32) ที่พบว่า ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดขึ้น เพราะขาดการประชาสัมพันธ์ และการสร้างความรู้ความเข้าใจ สร้างจิตสำนึกรักท้องถิ่น ในการจัดทำเวทีประชาคม ประชาวิจารณ์ หรือประชามติ เพื่อให้การวางแผนมีความสอดคล้องกับปัญหาความต้องการของประชาชน

นอกจากการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นและประชาชนแล้ว ยังมีปัจจัยของการนำแผนพัฒนาท้องถิ่นไปบรรจุเข้างบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่น ดำเนินการพัฒนาได้น้อยกว่าความต้องการของประชาชน ซึ่งการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนยังทำได้ไม่เต็มที่ ด้วยข้อจำกัดทางด้านงบประมาณการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละปีมีจำนวนจำกัด รวมถึงความต่อเนื่องของโครงการที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา อันเนื่องมาจาก การเปลี่ยนแปลงของนักการเมืองท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ที่มีจำนวนจำกัด ประกอบกับการนำแผนพัฒนาท้องถิ่น มาบรรจุจัดทำงบประมาณรายจ่าย ผู้นำท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตัดสินใจในการพัฒนาท้องถิ่นตามความคิดเห็นของตนเองมากกว่าความต้องการของชุมชน ซึ่งการดำเนินงานไม่เป็นไปตามที่ได้วางแผนไว้ (กิจจา โพนแดน, 2557 : 45)

ในส่วนที่ต้องปรับปรุงแก้ไข คือ ผู้นำท้องถิ่นที่บางคนไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนพัฒนาท้องถิ่น รวมทั้ง ไม่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จึงทำให้หมู่บ้านนั้นขาดโอกาสที่จะนำเสนอปัญหาความเดือดร้อน และแนวทางแก้ไขปัญหาคู่ต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถึงแม้ผู้นำท้องถิ่นบางคนจะไม่เข้ามามีส่วนร่วม แต่ก็ยังมีตัวแทนของหมู่บ้านเข้าร่วมกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ได้แก่ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แนวทางในการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลบ้านเต่า อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนพัฒนาท้องถิ่น ให้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยกำนัน สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้านให้ครบทั้ง 13 หมู่บ้าน รวมทั้ง การร่วมรับฟังปัญหาความเดือดร้อนผ่านเวทีประชาคมระดับหมู่บ้าน ให้ครบทั้งส่วนราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดวัน เวลา สถานที่ ในการจัดประชุมประชาคมให้ชัดเจน และประชาชนต้องเข้ามาร่วมประชุมทุกครั้งที่มีการประชุม

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 รัฐบาลควรปรับกฎระเบียบให้มีความชัดเจน ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ประกอบกับการออกระเบียบเพื่อย่อยค่าตอบแทนแก่คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นทั้ง 3 คณะด้วย

7.1.2 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการ ในรูปแบบของตัวแทนภาคประชาชนให้มากขึ้น เพื่อร่วมในการพิจารณาทั้งการจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การดำเนินงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนป้องกันต่างๆ โดยให้ประชาชนได้ดำเนินกิจกรรมและแสดงบทบาทด้วยตนเองอย่างแท้จริง เพื่อให้ประชาชนได้รู้จักประโยชน์มองเห็นคุณค่าและความสำคัญของการมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น

7.2 ข้อเสนอเชิงปฏิบัติการ

7.2.1 ในการจัดการกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น การออกเวทีประชาคมตามหมู่บ้านควรจัดให้มีกิจกรรมดึงดูดกลุ่มคนที่มีอายุน้อยเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมให้เกิดความตระหนักในการพัฒนาท้องถิ่นให้มากขึ้น

7.2.2 สร้างโอกาสให้กลุ่มประชาชนที่มีข้อจำกัดในด้านเวลา เนื่องจากการมีอาชีพที่ไม่สามารถบริหารจัดการเวลาได้ด้วยตนเอง ให้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นให้มากขึ้น เช่น การมีกิจกรรมที่นอกเหนือจากเวลาที่ต้องปฏิบัติงาน เป็นต้น

7.2.3 เร่งรัดให้เกิดกระบวนการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และส่งเสริมให้เกิดการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชนในทุกรูปแบบ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นตนเองรองรับ กับปัญหาและทราบความต้องการของประชาชนสร้าง

7.3 ข้อเสนอสำหรับการวิจัยต่อไป

7.3.1 ศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชนในเขตพื้นที่ของเทศบาลตำบลบ้านเต่า

7.3.2 ควรศึกษาวิจัย ด้วยวิธีการศึกษาในเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและข้อมูลทางคุณลักษณะอื่นๆ อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการนำมาใช้วางแผนการพัฒนาต่อไป

7.3.3 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านเต่าพื้นที่บริบทที่ต่างกัน เพื่อเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ความแตกต่างของสภาพแวดล้อมในแต่ละพื้นที่กับการบริหารปกครองท้องถิ่น

8. เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2548). **คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น**. สืบค้นเมื่อ 21 กันยายน 2560. จาก <http://www.dla.go.th/work/planlocal/คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น/เทคนิคการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น.pdf>

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2546). **การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2560. จาก <http://www.thailocalgov.net/menu4.1.thme>.
- กิจจา โพแดน (2557). **การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลลาดยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พชรวรรณ พันธแดง. (2551). **แนวทางการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบางนมโค อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์การพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- พระกิตติชัย ปญฺญโร. (2557). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอมือง จังหวัดพิษณุโลก**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Lowatcharin, G., & Stallmann, J. I. (2017). Engaging citizens in public service co-production: Lessons from volunteer-based road construction in Thailand's local government. *Social Science Asia*. 3(2). 116-139.

9. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการได้สำเร็จสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ ด้วยความกรุณาจาก ดร.กฤษวรรณ โล้วชรินทร์ อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งท่านได้ให้คำปรึกษาคำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิจัย ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนงานวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ นอกจากนี้ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่นทุกท่านที่คอยให้คำปรึกษาและช่วยเหลือในการทำวิจัยเรื่องนี้ ผู้ศึกษาจึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง ขอขอบคุณ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลบ้านเต่า อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบิดามารดา และครอบครัว ซึ่งเปิดโอกาสให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียน ตลอดจนคอยช่วยเหลือและให้กำลังใจผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา